

О. О. Сухобокова

Григоріїв Никифор Якович

ГРИГОРІЇВ Никифор Якович (09(21). 02. 1883, містечко Бурти Черкас. пов. Київ. губ., нині село Шполян. р-ну Черкас. обл. – 05. 08. 1953, Нью-Йорк) – громадсько-політичний діяч, вчений, педагог. Батько [М. Григоріїва](#). Доктор соціології (1930), проф. Закін. Городищен. с.-г. школу (нині Черкас. обл., 1900), склав у Києві екзамени на вчителя рос. словесності повітових та міських шкіл (1904). У 1904–06 вчителював у Сквирі, Бердичеві, Літині, 1907–15 – у Кам'янці-Подільському. Водночас займався просвітниц. діяльністю та організацією нелегал. нац. громад. зібрань і об'єднань, зокрема був співкер. Кам'янець-Поділ. «Просвіти» і лідером місц. групи ТУП, друкував статті у часописах «Рада», «Маяк», «Світло», «Подольские известия». Протягом 1915–17 перебував на службі у рос. армії. На Всеукр. нац. конгресі (квітень 1917) обраний до УЦР, у липні 1917 увійшов до Малої Ради від фракції УПСР (був чл. її ЦК). Від листопада 1917 – голова Ради солдат. депутатів Київ. військ. округу, кер. культ.-осв. роботи Товариства ім П. Полуботка; у січні–лютому 1918 – Міністр освіти в уряді УНР. За часів Гетьманату П. Скоропадського, легально обіймаючи посаду зав. культ.-осв. справами Київ. губерн. земства, перебував в опозиції до існуючого режиму, займався нелегал. політ. роботою. Після розколу УПСР у травні 1918 очолив Організац. комітет Центр. течії УПСР, належав до провід. діячів Укр. нац. союзу. Від листопада 1918 – організатор і кер. Інформ. бюро Армії УНР. За часів Директорії – Міністр освіти (квітень, серпень 1919 – травень 1920). У листопаді 1920 емігрував у Польщу, від 1921 – у Чехо-Словаччині. Співзасн. і заступник голови Укр. громад. комітету в Чехо-Словаччині (1921–25), співред. ж. «Нова Україна». Входив до Гол. політ. комітету УПСР за кордоном (від 1932 – його голова). Був співорганізатором низки укр. наук. установ, зокрема Укр. соціол. інституту в Празі, де працював завідувач відділу народознавства і заст. дир. (1923–38). У 1938 виїхав до США,

очолював укр. відділ радіо «Голос Америки» (1949–53). Як під час Визв. змагань 1917–21, так і в еміграції Г. дотримувався соціаліст. поглядів, визнаючи фундаментал. сусп. цінність демократії. Нац. емансипація України також була імперативом його політ.-ідеол. доктрини і, у його розумінні, тотожна суті націоналізму. Г. і політ. середовище, до якого він належав, сформулювали ідею нерозрив. єдності соціалізму та націоналізму, неможливості їх відособленого існування, якщо брати націоналізм як прогресив. ліберал. рух, поза шовінізмом. Г. належить помітна роль у розвитку та інституалізації укр. суспільствознавства, зокрема історії України, соціології, етики, теорії та історії міжнар. відносин, педагогіки.

Основні праці

Мораль. С.-Петербург, 1912; Історія України в народних думках та піснях. К., 1918; Фатальна помилка революції. Прага, 1921; Підстави української національно-державної політики. Прага; Берлін, 1923; Наша позиція самостійна. Прага, 1927; Українська боротьба за державу в роках 1917–1920. Чому українці не вдержали своєї держави? Скредтон, 1934; Державознавство. Прага, 1936; Спогади «руїнника» про те, як ми руйнували тюрму народів, а як будували свою хату. Л., 1937; Соціалізм та національна справа. Скредтон, 1938; Основи націознання. Вінніпег, 1940; Українська національна вдача. Вінніпег, 1941; The War And Ukrainian Democracy. Toronto, 1945.

Рекомендована література

1. Бевз Т. А. Н. Я. Григоріїв – політик і вчений. К., 2002;
2. Сухобокова О. З думкою про рідний край: Н. Я. Григоріїв – громадський та політичний діяч, педагог, вчений // Григоріїв Н. Я. Поділля. Кам'янець-Подільський, 2003;
3. Бевз Т. А. Українська державність: ідеологія, політика, практика. Система народоправства у теоретичних концепціях Н. Григорієва. К., 2004.

Бібліографічний опис:

Григоріїв Никифор Якович / О. О. Сухобокова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27159>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).